

MESTSKÉ
DIVADLO
ŽILINA

**Roland
Schimmelpfennig**
**Deň, keď som ja
už viac nebol ja**
**Der Tag, als ich nicht
ich mehr war**

preklad **Martina Vannayová**
dramaturgia **Martin Gazdík**
scéna a kostýmy **Eva Kudláčová-Ráčová**
hudba **Martin Burlas**
asistentka réžie **Anna Šoltýsová**
réžia **Edúard Kudláč**

účinkujú
Boris Zachar
Ján Dobrík
Iveta Pačáková
Barbora Švidraňová a. h.
Ada Juhásová
Pičhal Kolesjak

slovenská premiéra 2. novembra 2019
132. premiéra mestského divadla Žilina
Mestské divadlo Žilina
Horný val 3, 01001 Žilina
vstupenky 20,00€ - 18,00€
a hodiny predpredajom
tel. 0905 628 027, 0915 791 264, 0911 148 446
e-mail publicita@mestskedivadlozilina.eu
web www.mestskedivadlozilina.eu

RADIO REGINA®

RADIO FM

Roland Schimmelpfennig
Deň, keď som ja už viac nebol ja
Der Tag, als ich nicht ich mehr war

realizačný tím
Preklad **Martina Vannayová**
Dramaturgia **Martin Gazdík**
Scéna a kostýmy **Eva Kudláčová-Ráčová**
Hudba **Martin Burlas**
Asistentka réžie **Anna Šoltýsová**
Réžia **Eduard Kudláč**

osoby a obsadenie

Muž 1
Boris Zachar
Muž 2
Ján Dobrík
Žena 1
Iveta Pagáčová
Žena 2
Barbora Švidraňová a.h.
Dcéra
Ada Juhásová
Syn
Michal Koleják

Roland Schimmelpfennig (1967)

V súčasnosti je to najviac hrávaný žijúci dramatik píšuci po nemecky. Je autorom vyše tridsiatich textov pre divadlo a jeho hry sa hrajú v 40 krajinách po celom svete.

Rodák z nemeckého Göttingenu po maturite pracoval ako korektor a redaktor v nemecko-tureckom mesačníku v Istanbule. V roku 1990 sa vrátil do Nemecka a vyštudoval činohernú réžiu na mestskej divadelnej škole Otta Falkenberga v Mníchove. Po skončení štúdií nastúpil do mníchovského divadla Kammerspiele k vtedajšiemu intendantovi a režisérovi Dieterovi Dornovi, u ktorého pracoval ako asistent réžie. Neskôr sa stal členom umeleckého vedenia tohto divadla, kde sa venoval réžii, dramaturgii aj organizačnému riadeniu divadla. Počas divadelnej praxe prichádzal do kontaktu s dramatikmi, ktorých texty sa v divadle inscenovali, čo bolo preňho impulzom pre vlastnú dramatickú tvorbu. Ako sám uvádza, písanie sa preňho stalo únikom z hektickej praxe divadelnej prevádzky. Od roku 1996 je autorom v slobodnom povolaní a píše drámy na objednávku pre rôzne nemeckojazyčné divadlá. V rokoch 1999 až 2001 bol angažovaný ako dramaturg v Berlíne pre Schaubühne am Lehniner Platz. Počas sezóny 2001/2002 pôsobil ako kmeňový autor divadla Deutsches Schauspielhaus v Hamburgu. Okrem textov pre divadlo napísal množstvo rozhlasových hier a dve operné libretá. Za svoju tvorbu získal viacero významných cien v nemecky hovoriacich krajinách. V posledných rokoch sa príležitostne venuje aj divadelnej réžii svojich textov. Schimmelpfennig žije a pracuje v Berlíne, s partnerkou, herečkou a autorkou, Justine del Corte, majú dve deti.

Pre Schimmelpfenniga je dramatický text počiatočným východiskom a zároveň ústredným bodom divadelného predstavenia. Vyvinul svoju vlastnú formu naratívneho divadla, ktoré je zvyčajne štruktúrované ako koláž a pravidelne obsahuje surreálne alebo fantastické prvky. Vo svojich textoch sa vzdáva tradičného pevného spojenia herca s postavou, jednotliví predstavitelia neustále vystupujú zo svojich úloh, aby ich publiku popisovali, komentovali alebo si ich zamieňali. Divák je tak udržovaný v racionálnom odstupe od hry, zatiaľ čo naratívna rovina textu Schimmelpfennigovi súčasne ponúka príležitosť na emocionálne zapojenie publika.

„Svojimi obrazmi vytvára magické priestory, kladie stopy, ktoré nevedú k žiadnemu cieľu, vymýšľa figúry, ktoré sa javia ako reálne, ale tajomne sa vymykajú akémukoľvek dotyku. Tvorí úsečný jazyk, ktorý sa javí ako zrozumiteľný a zmysluplný, ale uzaviera sa hermeticky každému zjavnému zmyslu. Hra nehovorí o niečom, hovorí sama za seba ako kúzelné zaklínadlo.“

(z laudatia predneseného u príležitosti
Ceny Else-Lasker-Schüllerovej v roku 1997)
Josef Balvín: Roland Schimmelpfennig; in SAD 2002/5-6

Ste veľmi úspešným, v súčasnosti najúváždzanejším nemeckým dramatikom, ktoré texty inscenujú prestížne európske i svetové scény. Zaujímalo by ma, ako vaše texty pre divadlo vznikajú. Začínate od konkrétnej dramatickej situácie, dramatickej postavy, alebo naplňate vopred premyslenú naratívnu štruktúru?

Priznám sa, že na začiatku väčšiny mojich textov stála nepresná a neurčitá predstava, ktorá bola ale vždy spojená s nejakým konfliktom. Môže to byť niečo, čo ma znepokojuje v rovine môjho osobného života, môže to ale byť aj niečo, čo so znepokojením a frustráciou pozorujem v politickej alebo spoločenskej sfére. Väčšinou dlho hľadám, čo je skutočným jadrom, čo je podstatou môjho nepokoja. Akonáhle to nájdem a mám jasno, premýšľam o tom, ako tému uchopiť v texte tak, aby fungoval na scéne, aby moje oznámenie dobre komunikovalo s divákmi. Hľadám dôvod, prečo by sa práve táto téma mala objaviť na javisku. Formu pre obsah hľadám väčšinou dlho. Ich spojenie musí byť organické, forma by z môjho pohľadu mala vždy nasledovať tému, hlavnú myšlienku.

Dráma je špecifický druh, ktorý stojí na pomedzí literatúry a divadla. Do akej miery uvažujete pri písaní o divadelnej funkcii textu? Inými slovami - do akej miery je pre vás dramatický text literatúra a do akej miery je textom určeným pre javiskové inscenovanie?

Najdôležitejšie podľa môjho názoru je, že dramatický text je písaný preto, aby bol vypočutý a vidieť, nie čítaný. Máme teda čo do činenia s hovoreným slovom, čo je úplne iný svet, než ktorý napríklad predstavuje román alebo próza všeobecne. Hovoríme teda aj o úplne odlišnom spôsobe komunikácie s príjemcami textu. Vždy som si myslel, že na scéne je možné všetko, o čom je možné hovoriť, čo je možné popísať v texte.

predstavenie vedie
Katarína Škerenčáková
technické zabezpečenie inscenácie
pod vedením **Juraja Špaleka** realizovali
svetlá **Anton Mlacek, Lukáš Honíšek**
zvuk **Ľuboš Tomaščík, Lukáš Magoč**
rekvizity **Róbert Samec**
garderóba **Slavomíra Olejková**
stavba scény **Róbert Samec, Lukáš Honíšek,**
Ján Štubňa, Patrik Brezniak, Michal Slašťan

bulletin zostavili **Martin Gazdík**
a **Anna Šoltýsová**
grafický dizajn **Marcel Benčík**
riaditeľ divadla **Michal Vidan**
umelecký šéf **Eduard Kudláč**
šéfka výpravy **Eva Kudláčová-Ráčová**

Copyright textu © Performing Rights
S. Fisher Verlag GmbH, Frankfurt am Main,
Germany 2017

Schimmelpfennig v Žiline

Žena z minulosti
réžia: **Eduard Kudláč**
premiéra: 6. 5. 2009
Push-up 1-3
réžia: **Eduard Kudláč**
premiéra: 4. 12. 2009
SEČ (stredo európsky čas)
réžia: **Eduard Kudláč**
premiéra: 30. 9. 2011
Ídomeneus
réžia: **Eduard Kudláč**
premiéra: 19. 03. 2016

Vaše texty majú spravidla dômyselne prepracovanú štruktúru. Do akej miery o nej pri písaní uvažujete?

Štruktúra je to posledné, o čom premýšľam, hoci v niektorých mojich textoch je dominantná a zreteľne vystupuje do popredia. Ale neznamená to, že taký bol prvotný zámer, že túto štruktúru som mal hotovú a pripravenú hneď na začiatku.

Vaše texty sú často písané poetickým, takmer básnickým jazykom. Ale slovu ani jazyku neprikladáte zase tak veľký význam. Akú podstatnú úlohu teda vo vašich textoch plnia?

Jazyk je, samozrejme, veľmi dôležitý. Ale jazyk pre mňa neznamená len niečo artificálneho, sofistikovaného, vnímam ho skôr ako hudbu. Veľmi dôležitý je pre mňa napríklad rytmus, každý text by mal mať a vo finále tiež má svoj vlastný beat. Tok niektorých mojich textov je pomalší, lyrickjší, v iných zase nabera ovela dynamickejšej podoby a až akéhosi rockového spádu. Svoje texty vnímam aj píšem ako hudobnú kompozíciu a jazyk pre mňa predstavuje len prostriedok. Najdôležitejší sú pre mňa vždy postavy, ľudia, ktorí jazyk a slovo na scénu prinášajú.

Aké ďalšie smery alebo konkrétni dramatici vás ovplyvnili? U koho ste sa takpovediac „učili“?

Priznám sa, že som silne ovplyvnený tvorbou klasikov. Keď sa napríklad ocitnem v slepej uličke a neviem, ako s textom ďalej, vraciam sa k Shakespeareovi alebo Moliérovi. Nesnažím sa s nimi porovnávať, snažím sa od nich učiť. Rád sa tiež vraciam k antickým dramatikom, najviac k Euripidovi a Sofoklovi. Často sa pýtam, ako by títo autori analyzovali a následne zachytili určitú dramatickú situáciu, ako by ju previedli na scénu. Tiež nachádzam čoraz väčšie zaľúbenie v Brechtových textoch, ktoré som predtým nemal príliš rád. Jednu z najvýraznejších osobností modernej drámy pre mňa potom predstavuje Bernard Marie-Koltés. A čítanie Beckettových textov mi tiež väčšinou neurobí zle. No a sledujem, samozrejme, aj tvorbu svojich kolegov súčasníkov. Napríklad to, čo a ako píše Yasmina Reza.

Podme sa teraz zamerať na obsah vašich textov. Od roku 1990, kedy ste sa stali členom mníchovských Kammerspiele, ste napísali desiatky drám na najrôznejšie témy. Tie univerzálne, nesmrteľné sa vo vašich textoch pravidelne striedajú s tými rýdzo aktuálnymi, spoločenskými a politickými. Ako sa tieto dramaturgické línie vyvíjali v čase?

Keď sa pozerám na svoje prvé texty, vidím mladého muža, ktorý sa snaží nájsť slová a výraz pre svoje osobné problémy. Čím viac tento muž zreje, tým zásadnejšie a univerzálnejšie otázky si kladie. Pýta sa po zmysle života i smrti, po neschopnosti ľudí dosiahnuť šťastie. Čím ďalej tým viac ho tiež zaujímajú témy, ako sú sociálna nerovnosť alebo nespravodlivosť. Povedal by som, že moje texty sú stále politickejšie. Keď som začínal písať, veľa ľudí o mojich textoch hovorilo ako o svojbytných variáciách magického realizmu. Určite mali pravdu, v ranných textoch som používal surreálne a magické prvky. Aj vtedy som sa ale snažil, aby slúžili svojmu účelu. A tým vždy bolo povedať niečo o existenčnom zápase, o boji človeka. To je podľa mňa jedna z najväčších a najpodstatnejších tém divadla.

<https://vltava.rozhlas.cz/jadro-mych-textu-existencni-zapas-cloveka-rika-nemecky-dramatik-roland-rozhovor-s-rolandom-schimmelpfennigom-viedla-marketa-kaňková,25.mája.2018>

Toto je veľmi zvláštny a typický posun, priam značka „Schimmelpfennig“. Postavy verbálne opisujú svoje konanie alebo ich autor nechá dokonca hovoriť rezižné poznámky. Prehovory sú často rozdelené krížom medzi rozprávačov a relativizujú ich naratívy - deje a udalosti sú pred nami viac vyrozprávané než „udiate“. Situácie niekedy vracia, ako v slučke ich znova opakuje a nechá komentovať inou zúčastnenou postavou. Pocit, ktorý tým vzbudzuje v divákovi/čitateľovi, je čosi ako teror prítomného a súčasného, kde sa maže všetko to, čo bolo alebo čo by mohlo byť, kde ani do budúcnosti niet nádeje na zmenu či vymanenie sa zo stereotypu. Opisný komentár javovej skutočnosti pôsobí definitívne - síce sa pripúšťajú variácie („Je to tak. Alebo inak.“), ale len na úrovni fenoménu samotného: transcendenciu či reflexiu zmyslu, motivácie citových pohnútok, perspektívy a podobne deleguje autor na diváka. On sám ponúka „len“ opisy vonkajška: vyhasnuté individua, vymknuté z vlastného života, bez vôle, bez nadhľadu, prepadané až po krk do každodennosti. Aby z nej unikli, chytajú sa stebľa - sna, spomienky, fantázie, rozprávky, ktoré zrazu v rukách dramatika získavajú status reality. Čím viac sa verbálne opisuje realita vonkajška, tým neskutočnejšou sa zdá.

Jana Wild: „Divadlo nie je miestom pre radostné posolstvá“;
in Hry (Schimmelpfennig),
Divadelný ústav, Bratislava 2018